

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVIŠTĚ
V LIBERCI

Městský úřad Česká Lípa
Stavební úřad, úsek
památkové péče
nám. T. G. Masaryka 1
470 36 ČESKÁ LÍPA
ID DS: bkfb3p

Váš dopis čj. / spis. zn.: MUCL/51133/2020/ MUCL/12700/2020/SÚ/AM

Ze dne /doručeno dne: 25. 5. 2020 / 25. 5. 2020

Naše čj.: NPU-353/39480/2020

Vyřizuje: Cejnarová

Spisový znak: 820. 4.

Liberec 8. 6. 2020

KP sloup se sochou Panny Marie a sochami světců, r. č. ÚSKP 54248/5-3292, p. p. č. 1748/1, k. ú. Stráž pod Ralskem, Stráž pod Ralskem, okres Česká Lípa – restaurování

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Restaurování sousoší „Sloupu se sochou Panny Marie a sochami světců“ na p. p. č. 1748/1 v k. ú. Stráž pod Ralskem (obec Stráž pod Ralskem, okres Česká Lípa, kraj Liberecký).

Přílohy žádosti:

- „Restaurátorský záměr - Sloup se sochou Panny Marie a sochami světců“ v rozsahu deseti stran včetně fotodokumentace, zpracovaný Ak. Soch. Jiřím Laštovičkou a Martinem Wagnerem dne 10. května 2020.

Popis zamýšlených prací:

Při restaurátorském zásahu bude provedena analýza zasolení kamene a stratigrafie případných fragmentů barevnosti. Pokud budou nalezeny fragmenty historických barevných nátěrů, budou důsledně zdokumentovány, nebudou ani odstraňovány ani restaurovány, během procesu čištění a konzervace kamenných povrchů budou zachovány. Při výsledné prezentaci je doporučeno akceptovat současné stadium převládající barevnosti povrchů s aplikací lokální lazurní retuše. Před restaurátorským zásahem bude na degradovaná místa kamene aplikován příslušný konsolidační přípravek zhotovený na bázi esteru kyseliny křemičité. Během následného šetrného čištění a případných lokálně prováděných odsolovacích procesů nedojde k úbytku původního materiálu. Chybějící části sochařské výzdoby např. hlava ďábla a ruce plastik, je navrženo provést v přírodní arkóze. Během restaurátorského zásahu při doplňování plastik i architektury bude tmelení omezeno na minimum. Bude provedena revize všech předchozích doplňků tvarosloví, a to jak z hlediska kvality

sochařské kompozice, tak i z hlediska jejich fyzikálních vlastností ve vztahu k originální kamenné hmotě. Zpevněný, lokálně značně abradovaný povrch plastik a ploch architektonických článků nebude celoplošně plasticky doplňován. Tmeleny budou jen výrazné destrukce. Trhliny budou zajištěny injektáží. Spárování bude obnoveno ve stejné minerální směsi a místa ohrožená zatékáním srážkové vody budou zajištěna funkčními tmely. Starší vysprávkky a plomby nefunkční nebo prokazatelně poškozující kamenný materiál, budou vyjmuty a nahrazeny. Pouze v případech, kde by jejich lokální mechanické odstraňování ohrozilo originální materiál a hodnotný povrch, je žádoucí starší tvarové doplňky ponechat, opticky scelit lokální retuši a zároveň zajistit tyto partie proti další korozi konzervací. Nové plomby hlubší více jak 3 cm budou armovány armovacími prvky z nekorodujících materiálů. Závěrečné barevné sjednocení bude prováděno barevnou lazurní retuší. Pro výsledné barevné pojednání se ponechá současné stadium převládající barevnosti povrchů přírodního kamene. U nápisů bude prověřena soudržnost barev s podkladem, v případě nutnosti bude barevnost obnovena dle původní barevnosti. Bude provedena konsolidace kamenného materiálu, ochrana památky proti působení mikroflóry a škodlivých atmosférických vlivů prostřednictvím hydrofobizace.

Restaurátorské práce budou probíhat v souladu s ustanoveními vydaného závazného stanoviska a budou průběžně konzultovány na kontrolních dnech za účasti zástupců objednatele a NPÚ.

Restaurátorská zpráva bude obsahovat popis výchozího stavu, postup restaurátorského zásahu, aplikované materiály, včetně technologií a doporučený režim památky.

Charakteristika objektu:

Základ pískovcového sloupu P. Marie tvoří dva přístupové stupně, na nichž se nachází hranolový podstavec s bohatě profilovanou hlavicí. Na čelní straně se nachází nápisové pole s latinským nápisem v sedmi řádcích, s chronogramem, Deo gratias // Marlae Virgini // pro Cessante // Lve pestifera // ple agVnt // Wartenber // genses. Chronogram odkazuje na vztyčení původní mariánské statue v roce 1682. Na zadní straně fundamentu se nachází nápisové pole s nápisy odkazujícími na obnovu sloupu RENOVIRT // MDCCCXXXV // RENOVIRT // Im Jahre 1881 // r. 1930. Po stranách na hlavicí fundamentu se nacházejí plastiky andělů na oblaku, které jsou kovovými táhly kotveny do dřívku sloupu. Na hlavicí fundamentu je pak umístěn štíhlý dřík s entazí. Na kompozitní hlavicí sloupu se nachází plastika Panny Marie, typ Immaculata, se svatozáří. Sloup je obehnán balustrádou tvořenou kuželkami a fundamenty plastik čtyř světců - sv. Floriána, Sv. Jana Nepomuckého, sv. Šebestiána a sv. Prokopa. Světci jsou ztvárněni v klasickém ikonografickém pojetí. Sv. Prokop je vyobrazen jako opat s mitrou na hlavě, stojící na ďáblovi, sv. Jan Nepomucký v kněžském šatě s krucifixem v ruce, sv. Florián v šatě římského vojáka s vědrem v ruce a sv. Šebestián uvázaný ke kmeni stromu. V čelní straně balustrády je průchod, který v současnosti není osazen brankou.

Současný stav poznání dotčených kulturně-historických hodnot:

Sloup se sochou Panny Marie na náměstí ve Stráži pod Ralskem byl vztyčen roku 1682. Jeho přesná původní podoba není známa, informace o něm jsou zachyceny v publikaci Wilhelma Feistnera, Geschichte der Stadt Wartenberg z roku 1927. Jednalo se o sloup, na jehož vrcholu stála mariánská plastika a celá kompozice byla obehnána kovovou mříží. Autorem mariánské plastiky byl Václav Jelínek z Kosmonos, kamenické práce provedl Wenzel Kreuz a kovářské práce Georg Scholze. V roce

1726 došlo k celkové změně kompozice mariánského sloupu. Pravděpodobně v tomto roce byla zřízena kamenná balustráda a s jistotou byly pořízeny sochy čtyř světců – sv. Floriána, Sv. Jana Nepomuckého, sv. Šebestiána a sv. Prokopa. Následně byla pořízena i nová socha Panny Marie Immaculaty, která nahradila původní sochu Václava Jelínka, která byla přesunuta na jiné místo ve Stráži pod Ralskem. Autorství nového mariánského sloupu není jisté, je uváděn kamenický mistr Christof Steyer, ale lze předpokládat, že ten byl pouze autorem kamenických prací, nikoli sochařské výzdoby. Sloup se sochou Panny Marie a sochami světců je kvalitní ukázkou barokního sochařského umění a tvoří přirozenou dominantu celého náměstí.

Technický stav objektu:

Památku se v současnosti nachází ve špatném stavu. Povrch sousoší je znečištěný atmosférickými nečistotami. Krusty s depozity síranových solí se nachází v různé síle a množství především v partiích srážkových stínů. Na většině ploch, jak balustrád, tak plastik, vystavených působení povětrnosti, se nachází nálety nižších rostlin - mechů, lišejníků a především řas. Dá se předpokládat výrazné zasolení kamene, které je další výraznou příčinou vedoucí až k destrukci kamenného materiálu. Na mnoha místech plastik se nacházejí tmely a plastické doplňky různých velikostí a kvality nebo jejich zbytky, včetně armatur. Lze usuzovat, že sousoší bylo v minulosti několikrát opravováno. Nově byla osazena v minulém roce pravá ruka sv. Floriána. Je pravděpodobné, že plastiky byly původně polychromované. Vzhledem k jejich stáří a stupni znečištění však nejsou barevné fragmenty na první pohled patrné. Vrcholová plastika Panny Marie je velmi silně znečištěná, podrobný restaurátorský průzkum je však plánován až v rámci restaurátorského zásahu. V případě plastik čtyř světců je povrch kamene značně degradovaný, patrné jsou úbytky původní hmoty. Povrch kamene je silně znečištěn, především ve srážkových stínech se nacházejí silné síranové krusty. Tmely a doplňky z minulých zásahů jsou často dožilé. V případě sv. Prokopa byly mechanicky poškozeny obě ruce, přičemž levá ruka zcela chybí. Rovněž chybí hlava ďábla. Kamenný materiál dvou plastik andělů je zhruba ve stejném stavu jako v případě soch světců. Pravému andělovi navíc chybí prsty levé ruky, levému andělovi chybí ruka celá, mezi profilovanou římsou a oblaky nesoucími anděla se navíc nachází trhлина a je proto nutné prověřit ukotvení plastiky. Mnoho mechanických defektů se nachází rovněž na balustrádě, v zadní části je v madlech několik hlubokých vrypů, povrch je místy degradovaný, zčernalý od smogu a místy se tvoří síranové krusty. Mezi patkou sloupu a balustrádou jsou po obvodu dva stupně a pískovcová dlažba. První stupně jsou silně rozpraskané, v trhlínách a ve spárách jsou betonové tmely. Spárování dlažby je kompletně dožilé, místy vydrolené. Na balustrádě a na celé dlažbě uvnitř jsou silné vrstvy mechů a řas.

Dosavadní stav projednání:

Ve věci restaurování předmětného objektu bylo již zpracováno odborné vyjádření č. j. NPÚ-353/k411/2009 ze dne 11. 2. 2009, na jehož základě bylo vydáno MěÚ Česká Lípa rozhodnutí č. MUCL/9042/2009 ze dne 20. 2. 2009. Jelikož aktuální restaurátorský záměr má v sobě zapracovány některé z podmínek stanovených citovaným vyjádřením, toto vyjádření stanovuje pouze podmínky uvedené níže.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů a znalosti situace konstatuje, že zamýšlené práce:

budou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot za těchto podmínek:

1. Veškeré restaurátorské práce bude provádět osoba, která je držitelem platného povolení Ministerstva kultury České republiky k restaurování v daném oboru.
2. Před započatím restaurátorských prací bude odborný pracovník NPÚ, ÚOP v Liberci seznámen s výsledky podrobného restaurátorského průzkumu.
3. Veškeré doplňky budou konzultovány s odborným pracovníkem NPÚ, ÚOP v Liberci v rámci kontrolního dne.
4. Vlastník, resp. zástupce vlastníka kulturní památky bude svolávat pravidelné kontrolní dny za účasti vlastníka resp. zástupce vlastníka uvedené kulturní památky, restaurátora, odborného pracovníka NPÚ, ÚOP Liberci a zástupců státní památkové péče; po ukončení restaurování bude svolána závěrečná prohlídka díla.
5. Vlastník, respektive zástupce vlastníka předá do 14 dnů od ukončení restaurátorských prací do Archivu restaurátorských zpráv NPÚ, ÚOP v Liberci jedno paré restaurátorské zprávy v rozsahu stanoveném § 10 odst. 4 písmeno a-h) vyhlášky 66/88 Sb. včetně fotodokumentace

Zdůvodnění:

Sloup se sochou Panny Marie a sochami světců je nemovitou kulturní památkou, proto je s odvoláním na zákon č. 20/1987 Sb. § 14 nutné, aby veškeré restaurátorské práce prováděla osoba, která je držitelem platného povolení Ministerstva kultury České republiky k restaurování v daném oboru - nepolychromovaná sochařská umělecká díla z kamene (třídník specializací restaurátorských prací 2b).

Plánovaný restaurátorský zásah je vzhledem ke stavu památky nezbytný a povede k její rehabilitaci, k uchování památkové hodnoty a k následné prezentaci laické i odborné veřejnosti.

Poznámka:

„S odkazem na zákony č. 18/2004 Sb. a č. 20/1987 Sb., ve znění účinném k 1. květnu 2004 upozorňujeme, že na území České republiky může restaurování kulturní památky ve vymezeném rozsahu provádět pouze občan České republiky, který je držitelem příslušného povolení k restaurování jemu uděleného Ministerstvem kultury, nebo státní příslušník jiného členského státu Evropské unie než České republiky, pokud mu byla Ministerstvem kultury uznána odborná kvalifikace a jiná způsobilost a zároveň uděleno povolení k restaurování v příslušné specializaci anebo státní příslušník jiného členského státu Evropské unie než České republiky, který restaurátorskou činnost provádí ojediněle nebo dočasně a v souladu s ustanovením § 14b odst. 2 zákona o státní památkové

pěči svůj záměr provést restaurování oznámil Ministerstvu kultury nejméně 30 dnů před zahájením prací.“

Doporučení:

Doporučujeme odstranění asfaltu před čelní stranou balustrády a odkopání okolního terénu pro posouzení stavu částí pod terénem. Užití asfaltu bezprostředně při čelní straně památky je navíc nevhodné a výrazně narušuje estetické vyznění celého objektu. Dále doporučujeme vyjmout z kamene všechny kovové části a nahradit je nerezovými.

Dovolujeme si Vás požádat o zaslání závazného stanoviska ihned po jeho vydání, a to z důvodu nezbytné znalosti jeho výroku pro další sledování akce v souladu se zákonem o státní památkové péči.

Mgr. Petr Freiwillig, Ph.D.

vedoucí odboru péče o památkový fond